

УДК 001:634:63(477)(Ланцький)

НИЖНИК Світлана,

кандидат історичних наук,
завідувач сектору наукової
бібліографії та біографістики

Національної наукової сільськогосподарської
бібліотеки НААН (м. Київ)

cvetn@meta.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4777-8018>

ЛАНЦЬКИЙ ЮЛІУС РОБЕРТОВИЧ (1860 – ?): ВНЕСОК У РОЗВИТОК НАУКОВО-ОСВІТНІХ ПІДХОДІВ САДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Метою дослідження є висвітлення життєвого шляху і творчого внеску одного з фундаторів галузі вітчизняного плідівництва, вченого з плодового та декоративного садівництва, головного садівничого й завідувача Царициного саду, викладача ботаніки та садівництва, декана відділення Уманського училища землеробства і садівництва – Юліуса Робертовича Ланцького.

Відтворено основні етапи його біографії та розглянуто професійну діяльність за допомогою історичного, біографічного та методу джерелознавчого аналізу.

Акцентовано на вагомих результатах науково-дослідницької роботи вченого. Наголошено, що Ю. Р. Ланцький надавав важливого значення вивченню плодових дерев та їх диких родичів, біології цвітіння та плодоношення плодових культур. Вченим проведено низку експедиційних обстежень зі збору та закріплення на дослідних ділянках розсадника культурних і дикоростучих плодових рослин. Крім того, Ю. Р. Ланцьким зібраний дендрологічний гербарій, до якого увійшли багато різних рідкісних рослин, цінних у ботанічному та декоративному відношенні.

Висвітлено діяльність Ю. Р. Ланцького як видатного садівника, викладача ботаніки та садівництва, організатора сільськогосподарської дослідної справи в Україні, активного члена Товариства любителів садівництва, гласного Уманської міської громадської управи (депутата), члена Уманського повітового комітету, популяризатора садівничої науки.

Доведено, що Ю. Р. Ланцький зробив важливий внесок у розвиток біології, зокрема садівництва, аграрної науки, освіти, започаткував нові наукові напрями у

НИЖНИК Світлана

ботаніці, гербології. Залишив значний слід у розвитку сільськогосподарської дослідної справи країни. Вивчення наукової спадщини Ю. Р. Ланцького є ціннісним орієнтиром для дослідження процесів становлення садівничої галузі в Україні у XIX – на початку XX ст.

Ключові слова: Ю. Р. Ланцький, історія науки, дослідництво, садівництво, ботаніка, гербологія, сільськогосподарська наука.

YULIUS LANTSKYI (1860 – ?):

CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL APPROACHES OF HORTICULTURE IN UKRAINE

The purpose of the study is to highlight the life path and creative contribution Julius Lantskyi. He is one of the founders of the field of domestic horticulture, scientist of fruit and ornamental horticulture, the main gardener and manager of the Tsaritsyn Garden, teacher of botany and horticulture, dean of the department of the Uman School of Agriculture and Horticulture.

The main stages of his biography are reproduced and his professional activity is considered using historical, biographical and source analysis methods.

Emphasis is placed on the significant results of the scientist's research work. It is emphasized that Julius Lantskyi attached great importance to the study of fruit trees and their wild relatives, the biology of flowering and fruiting of fruit crops. Scientists have conducted a number of expeditionary surveys on the collection and fixation of cultivated and wild fruit plants in experimental areas of the nursery. In addition, Julius Lantskyi collected a dendrological herbarium, which included many different rare plants interesting and valuable from a botanical and decorative point of view.

His activities of Julius Lantskyi as an outstanding gardener, a teacher of botany and horticulture, an organizer of agricultural research in Ukraine, an active member of the Society of Gardening Enthusiasts, a member of the Uman City Public Administration (deputy), a member of the Uman District Committee, and a popularizer of horticultural science are highlighted.

It is proved that Julius Lantskyi made a great contribution to the development of horticulture, biology, agricultural science, education, initiated new scientific directions in botany, herbology. He left a significant mark in the development of agricultural research in the country. The study of the scientific heritage of Julius Lantskyi is a valuable reference point for researching the processes of the formation of the horticultural industry in Ukraine in the 19th and early 20th centuries.

Keywords: Julius Lantskyi, history of science, research, horticulture, botany, herbology, agricultural science.

Постановка проблеми. Дослідження наукової спадщини Юліуса Робертовича Ланцького – вченого-садівника, головного садівничого Царициного саду, викладача ботаніки та садівництва Головного училища садівництва, популяризатора сільськогосподарської науки – зумовлено потребою охарактеризувати одного з відомих вчених сільськогосподарської науки та його різнобічну діяльність. Дотепер до кінця не осмислений і не проаналізований той значний внесок ученого у становлення і розвиток наукового садівництва. Контекстовий розгляд творчих напрацювань Ю. Р. Ланцького є актуальним, з'явилися нові факти, відбулося переосмислення ствердженого, а доповнена бібліографія його робіт ще чекає свого дослідника. Крім того, детального аналізу та фахової оцінки потребують увесь науковий спадок у контексті перспектив розвитку садівничої дослідної справи. Переконані, що поглиблене вивчення наукової біографії вченого є важливим і актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історіографія питання представлена незначною кількістю розвідок сучасних дослідників. Зокрема, І. М. Гель [1, с. 9] та С. В. Нижник [12, с. 169] у своїх працях серед видатних вчених і організаторів садівництва відмічають і Ю. Р. Ланцького. Т. В. Мамчур, В. П. Карпенко, М. І. Парубок, О. В. Свистун [11] висвітлюють певні аспекти творчого шляху та діяльності науковця. З. В. Священко [15] відмічає діяльність вченого в Уманському повітовому комітеті. Цінною інформацією для вибудовування об'єктивної характеристики діяльності Ю. Р. Ланцького є розвідка завідувачки музею Уманського національного університету садівництва Л. Цимбровської [18]. Сучасна історіографія на даному етапі робить лише перші кроки в історично-науковому дослідженні різнобічної спадщини вченого-дослідника.

Метою дослідження: висвітлення життєвого шляху і творчого внеску одного з фундаторів галузі вітчизняного плодівництва, вченого з плодового та декоративного садівництва, головного садівничого й завідувача Царициного саду, викладача ботаніки та садівництва, декана відділення Уманського училища землеробства і садівництва – Юліуса Робертовича Ланцького.

Методи досліджень. При підготовці статті використано історичний та біографічний методи, за допомогою яких досліджено етапи життя і проаналізовано результати наукової діяльності Ю. Р. Ланцького.

Виклад основного матеріалу. Юліус Робертович Ланцький народився 23 жовтня 1860 р. у с. Суук-Су в Криму. Батько був управителем маєтку графа Мордвинова. Дитинство Юліуса проходило у плодкових садах і виноградниках маєтку. У 1870 р. навчався у Симферопільській гімназії, де закінчив шість класів. У 1877 р. переїхав до м. Умані, де став студентом Уманського середнього училища землеробства і садівництва, яке закінчив у 1881 р. Здібність до навчання та практичні навички, здобуті ще у маєтку, не залишаються поза увагою викладачів. Тому після проходження військової служби повернувся до м. Умані (1883) і вступив на службу в училище на посаду лаборанта та шовківника.

У 1859 р. царським указом «Царицин сад» передано Головному училищі садівництву з назвою «Уманський сад Головного училища садівництва». Варто відмітити, що його й надалі називали «Царициним садом»; там проводили дослідження вчені, які у майбутньому стали всесвітньовідомими. Одним із таких був В. В. Пашкевич (1857–1939) – визнаний фахівець у галузі плодівництва, один із засновників вітчизняної помології, доктор біологічних наук, академік ВАСГНІЛ. Упродовж 1885–1892 рр. В. В. Пашкевич – викладач Уманського училища землеробства і садівництва. Під його керівництвом проводилася реконструкція «Царициного саду», закладено арборетум у пейзажному стилі (близько 2 га), який

увійшов в історію парку під назвою Англійський парк (нині – арборетум ім. В. В. Пашкевича). Закладено помологічний сад, в якому налічувалося 350 сортів яблуні, 250 – груш, 40 – слив, 50 сортів вишень і черешень українського та закордонного походження; створено формовий сад для навчання учнів технології обрізування плодових дерев і ягідних кущів; уперше в Київській губернії розпочато культивування винограду. За ініціативою вченого було запроваджено різні способи технічної переробки: сушіння плодів і овочів, варка паст, пастили, мармеладу, виготовлення плодово-ягідних вин [15, с. 172].

Саме в період бурхливого розвитку «Царициного саду» Ю. Р. Ланцькому було запропоновано посаду його наглядача (під керівництвом В. В. Пашкевича). Тут Ю. Р. Ланцькому відкрився світ з численними колекціями саду. Старанність, відповідальність та знання, які юнак отримав під час навчання, дали можливість займати паралельно ще одну з найбільш відповідальних посад того часу – механік саду (1888).

Для поглиблення знань з плодівництва та інших галузей садівництва у 1889 р. Ю. Р. Ланцький отримав від Департаменту землеробства відрядження за кордон (на два роки) у Проскауський помологічний інститут (нині – м. Прушків Опольського воєводства у Польщі) та Помологічний інститут Люкаса (Німеччина). Після повернення в Україну (1891) у м. Умань отримав посаду головного садівничого Царициного саду.

У цей час, зокрема і завдячуючи діяльності Ю. Р. Ланцького, в училищі вдосконалилася навчально-виробнича база: практичне поле реорганізували в практичне господарство, створені нові городні ділянки, побудовані оранжереї і теплиці, заклали розсадники, помологічні та товарні сади, виноградники,

У 1892–1907 рр. Ю. Р. Ланцький, викладаючи ботаніку та садівництво в Уманському середньому училищі землеробства і садівництва, підкорив студентів

та колег своєю ерудованістю, увагою до деталей, ґрунтовним підходом і всебічним аналізом проблематики викладання. Проводив досить ґрунтовну методичну роботу під час підготовки до читання дисциплін. Вчений зібрав дендрологічний гербарій, до якого увійшли екзотичні види і форми, висаджені у Арборетумі [11]. Відмітимо, що до колекції гербарію Ю. Р. Ланцького увійшли багато рідкісних рослин, цікавих і цінних у ботанічному та декоративному відношеннях. Окрім того, простежується майстерність в їхньому розміщенні та групуванні. Нині частина даної роботи дослідника зберігається у Науковому гербарії Уманського національного університету садівництва (УМ) та має історичну цінність.

При особистій участі та під керівництвом Ю. Р. Ланцького проведена низка експедиційних обстежень зі збору і закріплення на дослідних ділянках розсадника культурних і дикоростучих плодових рослин.

Під керівництвом Ю. Р. Ланцького у розсаднику училища, який одночасно був навчальною базою та пунктом акліматизації різних сортів рослин, розмножували аборигенні та інтродуковані види і форми декоративних та лісових дерев і кущів. Рослини використовувалися для поповнення кварталів декоративних розсадників, у яких готували великий асортимент садивного матеріалу для висадки в «Царициному саду». Слід наголосити, що частина рослин реалізовувалася у найвіддаленіші куточки світу задля утримання розсадника. «Каталог Уманського Царициного саду» (1905) містить перелік запропонованих живців і саджанців для замовлення. Відмітимо, у списку 646 видів фруктових і ягідних порід, 16 родів і 430 видів та форм декоративних дерев, кущів і ліан, 9 видів підщеп для прищеплювання культурних сортів. Зокрема, пропонувалися 70 таксонів кленів (*Acer* L.), 150 верби (*Salix* L.), 10 акації (*Robinia* L.), 15 ясена (*Fraxinus* L.), 25 дуба (*Quercus* L.), по 5 глоду (*Crataegus* L.), таволги (*Spiraea* L.) та бузини (*Sambucus* L.). У цьому ж каталозі пропонують живці стифнолобіуму японського (*Sophora japonica*), гледичії

колючої (*Gleditschia triacanthos* L.), місяцenasінника даурського (*Menispermum dachuricum* DC), обвійника (*Periploca graeca* L.) і дванадцять таксонів ломиносу (*Clematis* L.). Також пропонували саджанці платану східного (*Platanus orientalis* L.), гіркогоаштану звичайного (*Aesculus hippocastanum* L.), айланту найвищого (*Ailanthus altissima* (Mill) Swingle), бундука дводомного (*Gymnocladus dioica* (L.) C. Koch.), форзиції плакучої (*Forsythia suspensa* (Thunb.) Vahl) тощо [3].

Навчальний розсадник училища в кінці XIX ст. займав площу 788 квадратних сажнів із насіннєвими грядками, 701 кв. саж. були зайняті шкількою. У 1896 р. на лісовому розсаднику було посіяно 22000 жолудів дуба, висаджено у шкільку на культурну площу до 21000 однорічних саджанців дуба, ясена і береста, до 3000 трирічних дубків, до 800 шт. 4-річних сосен і ялин із грудкою [10].

Необхідно зауважити, що частина посадкового матеріалу, отриманого з розсадника Уманського середнього училища землеробства і садівництва, безкоштовно надавалася для закладання шкільних садків у Київській, Подільській, Чернігівській і Волинській губерніях. Їх згодом Ю. Р. Ланцький оглядав особисто, надаючи цінні рекомендації щодо догляду у вирощуванні.

При особистій участі та за керівництва Ю. Р. Ланцького проведено низку експедиційних обстежень зі збору та закріплення на дослідних ділянках розсадника культурних і дикоростучих плодових рослин.

З першої половини XIX ст. поширенням сільськогосподарської освіти займався Департамент землеробства, який діяв як підрозділ Міністерства державних маєтностей. Були прийняті «Положення про землеробські училища» [13, арк. 1-4)], «Статут для землеробських училищ» [14, арк. 13] та розроблено нові програми для училищ, що передбачали розширення і вивчення природничих наук.

За дорученням Департаменту землеробства навчальні заклади виконували дослідження різних культур. Уже тоді науковці розуміли, що високорентабельною

галузь садівництва та овочівництва робить, перш за все, правильний підбір адаптованих до ґрунтово-кліматичних умов регіону сортів.

Так, Ю. Р. Ланцькому, серед інших завдань, Департаментом землеробства було доручено дослідити упродовж 1893–1894 рр. три сорти картоплі: «Deutscher Reichskanzler» (Германський канцлер), «Richters Imperator» (Імператор Рихтер), «Professor Doktor Marcker» (Професор Меркер). Насіння надійшло з Німеччини від Паулсена. Звіти про роботу були надруковані Департаментом землеробства у виданні «Сад і огород» [5]. Згідно вимог, культура досліджувалася два роки, але Ю. Р. Ланцький наголосив, що даного терміну недостатньо для того, щоб з впевненістю говорити про якості того чи іншого сорту картоплі. Зазначено, що даний період, протягом якого досліджувалися сорти культури, виявилися протилежними у відношенні погоди. Оскільки весна–літо 1893 р. були відносно сухими і теплими, а весна–літо 1894 р. – вологими і прохолодними. Вчений відмітив, що всі три сорти, що досліджувалися, мають високу стійкість до хвороб. Ще однією особливістю було те, що, завдяки зеленому бадиллю, яке зберігається на культурі до холодів, вченому вдалося звільнити ділянку від лаціона (*Lycium barbatum*), яким вона була засмічена (завдяки високому бадиллю вже на першому році бур'ян був знищений).

Зауважимо, даний дослід, відповідно до завдань Департаменту землеробства, мав тривати лише два роки (1893–1894), однак Ю. Р. Ланцький продовжував його ще протягом п'яти наступних років, а головну увагу зосередив на виробництві та розмноженні на великих ділянках. У результаті спостережень встановлено, що сорт «Deutscher Reichskanzler» («Германський канцлер») виявився найкращим серед інших. Бульби збереглися майже без змін до самої весни, вони повільно проростали в прохолодному приміщенні, відрізнялися щільністю та міцністю, дозрівали до

кінця вересня, не пошкоджувалися під час перевезення, мали добрі смакові властивості; серед недоліків – велика кількість крохмалю.

Наступним дослідним проєктом від Департаменту землеробства у 1895 р. було експериментування культури сахалінської гречки (*Polygonum sachalinense*). Досліди над культурою паралельно проводилися чотирма викладачами училища: Ю. Р. Ланцьким, Н. К. Васильєвим, Г. С. Деревянком, М. І. Лапіним. Отримано висновки про те, що сахалінська гречка (*Polygonum sachalinense*) за зовнішнім виглядом є швидкорослою декоративною рослиною, а за якостями – невибагливою до ґрунту, швидко розмножується. Дану культуру вчені рекомендували до широкого розповсюдження регіонами країни [6, с. 101].

З-поміж інших досліджень на замовлення Департаменту землеробства на початку 1897 р. у «Царицин сад» надходить американське насіння від торгівельної фірми «W. Atlee Burpee & Co»: помідорів, дині, огірків, перцю, ріпи, квасолі, духмяного горошку, вербени Mammoth та пастурції *Tropaeolum Majus* [9, с. 92]. Результати своїх досліджень Ю. Р. Ланцький надіслав замовнику й оприлюднив у фахових виданнях.

У 1899 р. проведено досліди над придатністю консервних банок («Perfect Conservebüchsen»), причому Ю. Р. Ланцький не рекомендував їх для використання через неможливість конкурувати з жестианими коробками для приготування консервів, що чудово зберігаються протягом кількох років і не вимагають ніяких додаткових умов (крім прохолодного приміщення) [6, с. 101].

Займаючи активну громадянську позицію, безперервна наукова діяльність, пошук однодумців та формування широкого кола дослідницьких інтересів передували участі Ю. Р. Ланцького у наукових товариствах, серед яких, у тому числі, Товариство любителів садівництва. Участь у цьому осередку надавала вченому можливість бути в курсі усіх новин із садівництва, городництва та

плодівництва. В одній із доповідей віце-президента Товариства М. Е. Цабеля (квітень 1897 р.) мова йшла про заходи, необхідні для розвитку вітчизняного садівництва. Даний матеріал був направлений у Департамент землеробства для розповсюдження його серед членів сільськогосподарських товариств і товариств садівників [2]. Відзначимо, що на виконання цього ж завдання була спрямована й видрукувана брошура Ю. Р. Ланцького – «Сорти яблук для масового вирощування» (1987).

У 1899 р. вчений став секретарем секції «Про наміри розвитку галузей садівництва» Товариства, де розглядалися питання про школи для підготовки садових робітників. Ю. Р. Ланцький, крім того, брав участь у виданні Товариством «Атласу плодів».

Для презентації галузевих досягнень у кінці XIX – на початку XX ст. активно організовувалися сільськогосподарські виставки, що мали позитивний вплив на розвиток сільського господарства та промисловості. Слід зауважити, що ініціатива з проведення виставок ішла як від держави, так і від місцевих підприємців та наукової інтелігенції.

Вчений стверджував, що співробітництво між країнами має вивести дослідництво на новий етап його розвитку. Виходячи з цього, Департамент землеробства у вересні 1894 р. делегував Ю. Р. Ланцького на два місяці на Міжнародну виставку з плодівництва у Санкт-Петербург. Там учений демонструє свої праці, зокрема експонує акварельні зображення плодів, виконані в «Царициному саду». Автором візуалізовано 63 сорти яблук, 44 сорти груш, 21 сорт слив, 14 сортів вишні та черешні, 5 сортів персика, 2 сорти полуниці, 5 сортів агрусу [4]. На жаль, подальша доля експонатів невідома.

Безсумнівно, великою подією стала Київська сільськогосподарська та промислова виставка (1897), організована Київським товариством сільського

господарства та сільськогосподарської промисловості. У складі виставки функціонувало чотири великих відділи – сільськогосподарський, промисловий, кустарно-промисловий і науковий, де розмістилося більше 20 громадських і 30 приватних тимчасових павільйонів. Ю. Р. Ланцький став її учасником, демонструючи сушіння плодів та овочів американським способом. Праці вченого були оцінені високо, його нагородили Великою срібною медаллю [16].

У 1903–1905 рр. Ю. Р. Ланцький займав посаду декана відділення Уманського училища землеробства і садівництва. Школа садівництва (садово-городнє відділення) у своєму складі мала кабінети, музей з плодівництва, декоративного садівництва, городництва, технології переробки плодів і овочів.

Для поглиблення знань з плодівництва, виноградарства й інших галузей садівництва Ю. Р. Ланцький відвідав садові заклади різних міст, зокрема, Санкт-Петербургу, Риги, Варшави. Отриманий досвід був узагальнений у наукових працях, зокрема, – в «Основах плодівництва» [8], де автор проаналізував стан галузі у Франції, Німеччині, Швейцарії, Фінляндії, Північній Америці. Вчений акцентує увагу на тому, що вітчизняне плодівництво завдячує саме Франції. Ю. Р. Ланцький підкреслював, що багато сортів плодових дерев було виведено також в Англії, Бельгії, Голландії та Німеччині, переконуючи, що наука не має державних кордонів. Висвітлюючи садівництво інших країн світу, зупиняється і на проблемах помології, зокрема, зосередившись на сорті яблук «Білого зимнього Кльвіля» [8, с. 10]. Праця «Основи плодівництва» спочатку була надрукована в газеті «Русское садоводство», згодом оформлена у самостійне книжкове видання, яке побачило світ у 1899 р. у типографії М. Г. Волчанінова.

Серед наукового доробку вченого значаться також: «Вигонка конвалії» (1896), «Карди або Кардони (*Synora Cardunculus*)» (1896), «Культура перески, цереуса, епіфілуму та розмноження останнього за допомогою щеплення» (1897),

Сорти яблук для масового вирощування» (1987), «Культура хризантемів» (1897), «Зручний спосіб вставки стекол у парникові та тепличні рами» (1897), «Садове господарство Уманського училища Землеробства та садівництва за 1897 рік» (1898), «Сорти яблук, намічені для масової культури» (1898), «Основа плідівництва» (1899), «Практичне плідівництво» (1900), «Застосування винних чистих дріжджів у виробництві плодкових вин та Гриненвальдівський бродильний апарат» (1902) та ін.

20 березня 1907 р. Ю. Р. Ланцький подав у відставку, але не залишив керівництво по догляду за садом і читання бесід з ботаніки. З 29 липня 1908 р. викладав географію у жіночій гімназії О. В. Левицької та в урядовій жіночій гімназії Великої княгині Євдокії Суздальської (м. Умань), побудованої у 1900 р., де навчалося 400 учениць.

Окрім науково-педагогічної діяльності Ю. Р. Ланцький вів активне громадське життя: був гласним Уманської міської громадської управи (депутатом), членом Уманського повітового комітету і ряду міських комісій (садової, будівельної, податкової); опікувався доглядом за садом. Читав курс плідівництва на сільськогосподарських курсах, розробляв програми для шкіл садівництва, проводив бесіди з ботаніки, надавав галузеві консультації тощо.

Останній період життя Ю. Р. Ланцького залишається невідомим. Вважається, що на початку ХХ ст. його заарештували, проте, з яких причин та за яких обставин – невідомо. Невідомо й коли пішов із життя і де похований.

Висновки. Ю. Р. Ланцький був непересічним ученим-садівником, фахівцем і керівником, який постійно удосконалював свої знання і популяризував галузеві досягнення на світовому рівні. На жаль, з різних причин внесок ученого у розвиток садівництва залишається до кінця не висвітленим, включаючи віхи біографії. Коло його наукових зацікавлень було досить широким, але, передусім, охоплювали

галузь садівництва. Будучи знавцем сортів плодових культур і маючи широкі знання з морфології, фізіології, цитології, анатомії, біології та інших наук, Ю. Р. Ланцький по-особливому підходив до сортовивчення плодових рослин, зробивши вагомий внесок у підтримку та розвиток сільськогосподарської дослідної справи країни, а також у підготовку галузевих фахівців. Окрім посади головного садівника Царициного саду, викладача ботаніки та садівництва виконував ще й низку громадських обов'язків. Результатами міжнародної діяльності вченого стала участь у міжнародних виставках, публікація наукових статей на актуальні теми у зарубіжних виданнях, зокрема «Pomologische Monatshefte» та ін. Опубліковані праці Ю. Р. Ланцького засвідчують важливі садівничі концепції науковця.

Список використаних джерел та літератури

1. Гель І. М. Практикум із прикладної селекції плодових і овочевих культур. Львів, 2015. 320 с.
2. Звіт про діяльність Товариства любителів садівництва з 1897/1898 рр. *Сад і огород*. 1899. № 4. С. 167–169.
3. Каталог деревьев и кустарников Уманского Царицына сада на 1905 г. Умань, 1905. № 11-А. 50 с.
4. Каталог отдела Министерства на Международной выставке плодоводства в С.-Петербурге в 1894 году. Київ: Типографія Градоначальства, 1894. С. 244–245.
5. Ланцький Ю. Р. Дослід над вирощуванням картоплі: Deutscher Reichskanzler (Германський канцлер), Richters Imperator (Імператор Рихтер Імператор Рихтер), Professor Doktor Marcker (Професор Меркер). *Сад і огород*. 1900. № 7. С. 97–100.
6. Ланцький Ю. Р. Досліди над придатністю консервних банок («Perfect Conservenbüchsen»). *Сад і огород*. 1899. № 7. С. 101.
7. Ланцький Ю. Р. Дослідна культура сахалінська гречиха (*Polygonum sachalinense*). *Сад і огород*. 1899. № 16. С. 341–343.
8. Ланцький Ю. Р. Основи плодівництва. Київ: Типографія М. Г. Волчанінова, 1899. 12 с.
9. Ланцький Ю. Р. Результати дослідів посіву насіння отриманих з Філадельфії. *Сад і огород*. 1900. № 6. С. 92–95.

10. Львов В. Краткое описание лесного хозяйства Уманского училища земледелия и садоводства: Уманское училище земледелия и садоводства на Киевской сельскохозяйственной и промышленной выставке в 1897 году. Объяснительный каталог экспонатов училища. Киев, 1897. С. 226–234.
11. Мамчур Т. В., Карпенко В. П., Парубок М. І, Свистун О. В. Вчені-ботаніки Уманського національного університету садівництва та їх наукові дослідження (1844–2016): монографія. Умань, 2017. 280 с.
12. Нижник С. В. Науково-освітнє забезпечення галузі садівництва Уманщини на початку ХХ ст. *Історія науки і техніки*. 2016. Вип. 9. С. 164–170.
13. Центральний державний історичний архів (далі – ЦДІА). Ф. 1191. Оп. 1. Спр. 189.
14. ЦДІА України. Ф. 1191. Оп. 1. Спр. 189.
15. Священко З. В. Внесок місцевих комітетів Особливої наради з питань сільськогосподарської промисловості у розробку основ нової аграрної політики на початку ХХ ст. (на матеріалах Уманського повіту). *Український селянин*. 2021. Вип. 25. С. 51–56.
16. Уманский Царицын сад. *Вести Импер. Рос. Общества садоводства*, 1894. №3. С. 167–179.
17. Уманское училище земледелия и садоводства на Киевской сельскохозяйственной и промышленной выставке в 1897 году: объяснительный каталог экспонатов училища. Киев, 1897. 52 с.
18. Цимбровська Л. Юліус Робертович Ланцький. URL: <http://www.library.udau.edu.ua>.

References

1. Hel, I. M. (2015). *Praktykum iz prykladnoyi selektsiyi plodovykh i ovochevykh kultur* [Workshop on applied selection of fruit and vegetable crops]. Lviv [In Ukrainian].
2. (1899). *Zvit pro diyalnist Tovarystva lyubyteliv sadivnytstva z 1897/1898 rr.* [Report on the activities of the Society of Gardening Lovers since 1897/1898]. *Sad i ohorod*, no. 4, pp. 167–169 [In Ukrainian].
3. (1905). *Katalog derevev i kustarnikov Umanskogo Tsaritsyina sada na 1905 g.* [Catalog of trees and shrubs of the Uman Tsaritsyn Garden for 1905]. Uman, no. 11-A [In Russian].
4. (1894). *Katalog otdela Ministerstva na Mezhdunarodnoy vyistavke plodovodstva v S.-Peterburge v 1894 godu* [Catalog of the Department of the Ministry at the International Horticulture Exhibition in St. Petersburg in 1894]. Kiev: *Typohrafiya Hradonachal'stva*, pp. 244–245 [In Russian].
5. Lantskyu, Yu. R. (1900). *Doslid nad vyroshchuvannyam kartopli: Deutscher Reichskanzler (Hermans'kyu kantsler), Richters Imperator (Imperator Rykhter Imperator*

Rykhter), Professor Doktor Marcker (Profesor Merker) [Experiment on growing potatoes: Deutscher Reichskanzler (German Chancellor), Richters Imperator (Richter Emperor), Professor Doktor Marcker (Professor Mercker)]. *Sad i ohorod*, no. 7, pp. 97–100 [In Ukrainian].

6. Lantskyu, Yu. R. (1899). Doslidy nad prydatnistyu konservnykh banok («Perfect Conservenbuchsен») [Experimental crop Sakhalin buckwheat (*Polygonum sachalitnse*)]. *Sad i ohorod*, no. 7, pp. 101 [In Ukrainian].

7. Lantskyu, Yu. R. (1899). Doslidna kultura sakhalinska hrechykha (*Polygonum sachalitnse*) [Experimental culture of Sakhalin buckwheat (*Polygonum sachalitnse*)]. *Sad i ohorod*, no. 16, pp. 341–343 [In Ukrainian].

8. Lantskyu, Yu. R. (1899). Osnovy plodivnytstva [Basics of fruit growing]. Kyiv: tipohrafiya M. H. Volchaninova [In Ukrainian].

9. Lantskyu, Yu. R. (1900). Rezultaty doslidiv posivu nasinnya otrymanykh z Filadelfiyi [Results of experiments on sowing seeds obtained from Philadelphia]. *Sad i ohorod*, no. 6, pp. 92–95 [In Ukrainian].

10. Lvov, V. (1897). Kratkoe opisanie lesnogo hozyaystva Umanskogo uchilischa zemledeliya i sadovodstva: Umanskoe uchilische zemledeliya i sadovodstva na Kievskoy selskohozyaystvennoy i promyshlennoy vystavke v 1897 godu [Brief description of the forestry of the Uman School of Agriculture and Horticulture: Uman School of Agriculture and Horticulture at the Kiev Agricultural and Industrial Exhibition in 1897]. In book: *Obyasnitelnyiy katalog eksponatov uchilischa*. Kiev [In Russian].

11. Mamchur, T. V., Karpenko, V. P., Parubok, M. I., & Svystun, O. V. (2017). Vcheni-botaniky Umanskoho natsionalnoho universytetu sadivnytstva ta yikh naukovy doslidzhennya (1844–2016): monohrafiya [Botanists of the Uman National University of Horticulture and their scientific research (1844–2016): a monograph]. Uman [In Ukrainian].

12. Nyzhnyk, S. V. (2016). Naukovo-osvitnye zabezpechennya haluzi sadivnytstva Umanshchyny na pochatku XX st [Scientific and educational support of the horticulture industry in the Uman region in the early twentieth century.]. *Istoriya nauky i tekhniki*, no. 9, pp. 164–170 [In Ukrainian].

13. The Central State Historical Archive. Fund 1191, Inventory 1, Unit 189 [In Ukrainian].

14. The Central State Historical Archive. Fund 1191, Inventory 1, Unit 189 [In Ukrainian].

15. Svyashchenko, Z. V. (2021). Vnesok mistsevykh komitetiv Osoblyvoyi narady z pytan silskohospodarskoyi promyslovosti u rozrobku osnov novoyi aharnoyi polityky na pochatku XX st. (na materialakh Umanskoho povitu) [The contribution of local committees of the Special Meeting on Agricultural Industry to the development of the foundations of a new agrarian policy at the beginning of the 20th century. (based on

the materials of the Uman district)]. *Ukrayinskyy selyanyn*, no. 25, pp. 51–56 [In Ukrainian].

16. (1894). Umanskiy Tsaritsyin sad [Uman Tsaritsyn Garden]. *Vesty Ymper. Ros. Obshchestva sadovodstva*, no. 3, pp. 167–179 [In Russian].

17. (1897). Umanskoe uchilische zemledeliya i sadovodstva na Kievskoy selskohozyaystvennoy i promyshlennoy vyistavke v 1897 godu [Uman School of Agriculture and Horticulture at the Kiev Agricultural and Industrial Exhibition in 1897]. In book: *Obyasnitelnyiy katalog eksponatov uchilischa*. Kiev [In Russian].

18. Tsymbrovska, L. Yulius Robertovych Lantskyi [Yuliy Robertovych Lantskyi]. URL: <http://www.library.udau.edu.ua>.

Рецензенти:

В. В. Куйбіда, д. і. н., проф.;

О. Я. Пилипчук, д. біол. н., проф.

Надійшла до редакції: 11.08.2023 р.